

ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ἐπιτύμβιο ἐπίγραμμα Πάρου Προσθήκη

Στὴν δημοσίευση, σελ. 45-49, τοῦ ἐπιτύμβιου ἐπιγράμματος τῆς Πάρου ἐπρότεινα δύο ἐκδοχὲς μεταγραφῆς τῆς λέξεως ΠΟΡΙ, τῆς ὁποίας τὸ τρίτο γράμμα εἶναι δυσδιάκριτο λόγῳ τῆς φθορᾶς τῆς ἐνεπιγράφου ἐπιφανείας τόσο στὸ σημεῖο αὐτό, ὅσο καὶ ἀλλοῦ.

Κατὰ τὴν πρώτη ἐκδοχὴ ἡ λέξις μπορεῖ νὰ εἶναι κύριο ἀνδρικό ὄνομα Πόρις, -ιος, ὁ. Τὸ ὄνομα, ὅπως ἔγραψα προσκομίζοντας τὶς σχετικὲς παραπομπές, μαρτυρεῖται καὶ σὲ ἄλλες περιοχές, καὶ πιθανῶς καὶ στὴν Πάρο.

Κατὰ τὴν δευτέρη ἐκδοχὴ ἴσως πρόκειται, ἔγραφα, περὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ πόρις, -ιος, ἡ = πόρτις, ἡ (LSJ⁹, s.v.: *calf, young heifer, younger than* δαμάλη, *young cow*), ἡ ἀγελαδίτσα μεταφορικῶς ἢ λ. σημαίνει καὶ τὸ κοράσιον, τὴν νεαρὰ κόρη, τὸ κορίτσι (*girl, young maiden*). Προσεκόμισα ἀκολούθως καὶ τὴν ἀναγκαίᾳ τεκμηρίωση. Συμφώνως πρὸς τὴν ἐκδοχὴ αὐτὴ, κατέληγα, ἡ λέξις πόρις θὰ ἀναφερόταν στὴν μὴ κατονομαζομένη πεταχτούλα *φιλεναδίτσα* τοῦ Διοννῦ.

Συμπληρώνω¹ τώρα ὅτι ἡ *φιλεναδίτσα* τοῦ Διοννῦ ἀσφαλῶς καὶ δὲν ἦταν ἀνώνυμη· τὴν ἀποκαλοῦσαν Πόριν (πρβλ. λ.χ. τὰ νεοελληνικὰ προσηγορικά, *λαφίνα, ἀστέρι*, –καὶ τὸ ὄνομα Ἄστέρω–, *περιστέρα*, –καὶ τὸ ὄνομα *Περιστέρα*–, *γοργόνα, ζαργάνα, μπαρμπούνα, φρεγάδα*, ἀλλὰ καὶ *φοράδα*).² Διὰ τῆς μεταγραφῆς μὲ κεφαλαῖο πεί, (Πόρι), ἀποφεύγεται ἡ ἐντύπωση ὅτι πρόκειται περὶ ἀνωνυμίας καὶ γίνεται ἐμφαντικώτερη ἡ ἐρμηνεία τῆς λέξεως· πρβλ. τὰ ἀρχαιοελληνικὰ θηλυκὰ κύρια ὀνόματα: Βοίδιον, Δάμαλις, Μοσχάριον, Μοσχίς, Μόσχιον, Δορκάς, Ἐλάφιον, Κωνώπιον, Λεόντιον, Μελισσίς, Περιστερά, Χελιδόνιον,³ τὰ ὁποῖα ἔχουν βεβαίως προέλθει ἀπὸ τὰ ἀντίστοιχα προσηγορικά, ὅπως καὶ τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν ὄνομα.

Εἴτε ἰσχύει ἡ ἐκδοχὴ τῆς μεταγραφῆς τῆς λέξεως ὡς ἀνδρικοῦ ὀνόματος (Πόρις, ὁ) εἴτε γυναικείου (Πόρις, ἡ) προκύπτει ἡ εὐλόγη ἀντίρρηση ὅτι στὸ ἐπίγραμμα δὲν φαίνεται ποιά ὑπῆρξε ἡ σχέση τῶν ἢ τῆς κατονομαζομένης μετὰ τοὺς *φίλους* (προσφιλεῖς) τοῦ τεθνεώτους. Ὡς ἀντίστοιχο προσκομίζω Ναξιακὸ ἐπιτύμβιο πιθανῶς τοῦ δευτέρου τετάρτου τοῦ 5ου π.Χ.:⁴

[- -]νη πραισὶν καὶ Γοργίον μνήμα θανόντο[ν]

[στ]ῆσεν Λεοκράτεος καὶ Εὐφρήνορος...

1. Εὐχαριστῶ καὶ ἀπὸ τὴν θέση αὐτὴ τὸν Χαράλαμπο Κριτζᾶ, διότι μὲ τὸ παροξυντικὸ καὶ ἀντιρρητικὸ ἐπιστολιμαῖο σημειώματά του μὲ ὀδήγησε νὰ διατυπώσω σαφέστερα καὶ πληρέστερα τὴν πρόταση ἐρμηνείας μου.

2. Πρβλ. ἐπίσης τὰ νεοελληνικὰ κύρια θηλυκὰ ὀνόματα, προερχόμενα ἀπὸ τὰ ἀντίστοιχα φυτά, *Μαργαρίτα, Μυρτώ, Μυρσίνη, Γαρονφαλιά, Τριανταφυλλιά, Λεμονιά, Πορτοκαλιά* (καὶ *Πορτοκαλένια*) ἀκόμη τὸ γενικὸν *Ἀνθή* (καὶ *Μοσχάνθη*) καὶ τὸ ὄνομα *Κανέλλα*.

3. Βλ. F. Bechtel, *Die historischen Personennamen des Griechischen bis zur Kaiserzeit*, Halle 1917 (ἀνατ. Hildesheim 1982), 589-592, ὅπου καὶ πολλὰ ἄλλα παρόμοια.

4. Ἄ. Π. Ματθαίου, Μνήμα θανόντων, *ΗΡΟΣ* 10-12 (1992-1998) 411-418 (*SEG* 48, 1124).

Ἐνῶ προσδιορίζεται ἐμμέσως ἡ σχέση τῆς γυναικὸς πρὸς τὰ δύο θανόντα ἀδελφία, εἶναι μητέρα τους, ἡ σχέση τοῦ Γοργίωνος πρὸς τοὺς θανόντας σαφέστατα δὲν δηλοῦται, οὔτε προκύπτει. Εἶναι μᾶλλον βέβαιον ὅτι ὁ συντάκτης τοῦ ἐπιγράμματος διὰ τῆς θέσεως τοῦ ὀνόματος στὸν στίχο ἐπέλεξε νὰ τὸν διακρίνη ἀπὸ τὴν συγγενικὴ σχέση (αὐτὴν τοῦ γονέως), ποὺ προκύπτει γιὰ τὴν μητέρα διὰ τῆς λ. παισίν.

Τονίζω τέλος ὅτι στὸ ἐπίγραμμα τῆς Πάρου ἐπρότεινα δύο ἐκδοχὲς ἐρμηνείας τῆς λέξεως, ὀρθότερον τοῦ κυρίου ὀνόματος, τοῦ ὁποῖου τὸ τρίτο γράμμα εἶναι δυσανάγνωστο· ἐξ ἀντικειμένου καὶ οἱ δύο ἐκδοχὲς ἔχουν τὴν αὐτὴν ἀξία. Ὁ ἀναγνώστης μπορεῖ νὰ ἐπιλέξη. *Lis sub judice est.*